

Izseljenci in domovina

Ljubljana, 25. junija.

Jutri se bo otvoril v našem mestu prvi izseljeniški kongres, ki se ga udeležijo tudi večja skupina jugoslovenskih izseljencev iz Amerike. Ljubljana se je pripravila na dostojen sprejem dragih rojakov. Vsa naša pozornost je danes posvečena njim, ki so prispeli preko oceana, da pozdravijo domovino. Če tolike goste sprejemamo z iskrenimi simpatijami, tedaj je gotovo, da bodo ameriškim rojakom naša srca najbolj odprta.

Iz daljne tujine, iz ameriških velemest, tovarn, rudnikov in plantaž, od Tihega oceana s kanadske meje, iz vroče Kalifornije, od povsod nam prinašajo preko morja dragocen dar: zvestobo. Zvestobo domovini, ki je, kakor pravi pesnik, v daljo kot seme razspala svoj plod in ki bi jih rada kot lastovke zopet priklivala k sebi. Zvestoba narodu, ki jim je dal svoj jezik, svoje običaje in svojo posebnost in ki jih ne more pogrešati. Zvestobo državi, katero si je ta narod ustvaril in ki jo z ljubeznijo utrjuje na svetih tleh svojih dedov. Zvestobo tradiciji, vsemu lepemu, kar zapušča rod rodu kot svoj največji testament.

Prijatelji iz Amerike, vsi vemo, kako težko je izseljeniško vprašanje. Zavedamo se, da je izseljenišvo počasno krvavenje naših narodnih žil, krvavenje naših gospodarsko-socialnih ran. Tudi srečna rešitev še nerešenega problema notranje kolonizacije ne bi mogla popolnoma ustaviti tega odtoka narodne krvi v tujino, kamoli zbrati vse izseljence na domačih tleh. Tisoči in tisoči so že odšli, stotine njih so se izgubile; kot tuji so izčrpani izdihali med tujimi ljudmi.

In vendar! Naš narod je notranje zdrav, naš človek se s svojim bistrim umom in delavnimi rokami vendarle pogosto prerije kvišku. Evo, naše nasebine v Ameriki! Že desetletja se drže; sinovi in hčere naših rojakov so zrastle že na ameriških tleh, celo vnuki se že uče sladke besede svojih dedov in se tako ločujejo od mase anglosaških Američanov in od ostalih kolonizacijskih otokov v širokem človeškem morju Severne in Južne Amerike. Naši listi izhajajo že desetletja, naše organizacije zbirajo tisoče in tisoče rojakov, tiplicjo po vseh ogromnih ameriških dimenzijah in iščejo raztresene dele naroda; naši Narodni domi vstajajo v senci velemestnih oblakoderov in pričujejo že s svojimi napisi, da naš rod biva tudi tam, da naša beseda še živi v teh krajih in da naših rojakov ni »tuja slava premamila.«

Odkar so Zedinjene države silno ožjevale dotok izseljencev, so naše ameriške nasebine prešle v stanje nekake stabilizacije. Ljudje, ki so ostali tam, so se po večini že zakoreninili in ne mislijo na skorajšnjo vrnitev v domovino. Imajo tam svoj stalni kruh, svoje hiše in drugo imetje, uživajo izvestne udobnosti ameriške civilizacije, ki jih pri nas še ne bi mogli imeti. Morda je pretežna večina takih, ki ostanejo Američani. V Ameriki rojeni potomci, ki ne čutijo v toliki meri sladke privlačnosti domovine, bodo z nami le toliko v zvezi, kolikor narodne zavesti so jim vcepili starši. Zaradi tega mora-

mo tedaj predvsem računati z dejstvom, da imamo v Ameriki stalne nasebine in da vodimo iz domovine smotno, dobro nacionalno-kolonizacijsko politiko. Domovina, sveti svet očetov, mora izžarevati tudi preko oceana toliko moralne sile, da bo ž njo krepila in nacionalno vzdrževala vse svoje kolonije. Mi ne moremo, kakor Angleži ali drugi veliki narodi, voditi imperialistično-kolonizacijske politike. Naša kolonizacijska politika je predvsem moralna: ohraniti in gojiti nacionalne vezi, stike z domačo kulturo, zavest domovine, ki v tem smislu nima meja.

Z radostjo zaznavamo, da se je narodna zavest v zadnjih letih med našimi ameriški izseljenci znatno ojačila in razširila. Naši umetniki, ki so v zadnjem času bivali med njimi, nam pripovedujejo, kako ponosni so naši rojaki na vsak vnanji pojav in izraz višje kulture, ki tudi anglosaškim Američanom in pripadnikom drugih kolonij vzbujajo spoštovanje pred našim narodom in njegovo avtohtono kulturo v domovini. Pripovedujejo nam, kako zvesto goje naše tradicije in kakšne tesne, res bratske vezi se pletejo v Ameriki med slovenskimi, hrvaškimi in srbskimi izseljenci. Ugled našega poslaništva in konzulatov med Američani, jugoslovenska zastava na naših trgovskih ladjah, ki se vedno česče pojavljajo tudi v ameriških pristaniščih, simpatični glasovi ameriškega anglosaškega tiska o Jugoslaviji vse to približuje tudi manj zavedne rojake tej daljni luči, ki prihaja čez ocean in ki se imenuje: domovina.

Dobro vemo, da ne gre samo za to, marveč tudi za vrsto drugih, mnogo konkretnjših vprašanj. Gre za to, kako naj se veliko moralno načelo skupnosti, domovinske zvestobe, aplicira na zadeve stvarnega življenja. Gre za ožje, praktične zveze med organizacijami v domovini in organizacijami ameriških izseljencev. Za gospodarske stike. Za podporo onim, ki se ne morejo vkoreniniti in nimajo zadostnih sredstev za vrnitev v domovino. Za naše šolstvo v Ameriki. In tako dalje. To pa ni naloga enega samega kongresa — to je program cele velikopotezne nacionalno-kolonizacijske politike. Vemo, da se v Ameriki take reči ne rešujejo teoretično, marveč predvsem praktično. Zato se nadejamo, da bo prvi izseljeniški kongres takoj prinesel kaj priključnih sadov.

Po vsem tem pa se zavedamo, da so naši današnji gostje v prvi vrsti izletniki. Privedlo jih je plemenito hrepenenje po domovini. Zaželeli so si njenih gora, gozdov, polj in trat, njenih vasi, svojcev, ki jih imajo v starem kraju. Hočejo pa tudi spoznati širšo domovino, glavna mesta in kraje v naši državi, nje razmere, njen napredek. V trenutku, ko jim kličemo kar najpresrečnejšo dobrodošlico, želimo, da bi ponesli v naše ameriške kolonije najugodnejše vtise o svoji stari domovini in nam tam preko morja še nadalje in še bolj vneto vzgajali rod v veri v očetnjava, v toplen pripovedovanju o lepi deželi očetov, v jeziku, ki so nam ga kot dragoceno posodo narodnega duha zapustili predniki.

Živeli, naši dragi rojaki iz velike Amerike!